

Hver mandag skriver George Monbiot, Anna Blix, Stefan Sundström og Trygve Refsdal om alt som rører seg i naturen – fra hagestell til klimakamp.

Regjeringa vil heller la en sterkt trua fugleart dø ut enn å ta konflikten med bøndene.

Svarthalespovens siste pip

Anna Blix

ARTSMANGFOLD

På Jæren spankulerer 34 rustrøde vadefugler rundt i bøndenes slåttemark. Til nå har disse fuglene hatt en særlig beskyttelse under naturmangfoldloven, fordi leveområdene deres i grenseområdene mellom dyrka mark og våtmark blir ødelagt. Men fordi fuglen ødelegger for slått til noen av de mektigste bøndene i Norge, vil regjeringa nå la slåttmaskiner hakke i stykker svarthalespovens siste pip.

Norge har et av verdens beste lovverk for å beskytte naturen. Da naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009, høstet vi internasjonal anerkjennelse. Loven skal sikre at arter og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

En måte å gjøre dette på er å utpeke enkeltarter som prioriterte arter. I Norge har vi nesten 2400 arter som er truet, altså at de kan bli borte fra norsk natur. Da naturmangfoldloven ble vedtatt av Stortinget var målet å gi rundt 400 arter den særskilte beskyttelsen som prioriterte art. Inntil videre er det bare åtte arter som har blitt prioriterte. Istedenfor å gi flere arter beskyttelse, vil regjeringa avprioritere svarthalespoven.

Problemet med svarthalespoven er at den fostrer opp ungene sine i bøndenes slåttemark. Fuglen etablerte seg i Norge på 1970-tallet, og finnes ellers i Nederland, Tyskland og Danmark. Internasjonalt er arten i kraftig tilbakegang. Når jordbruket endres og markene slås tidligere, vannstanden i områdene senkes og natureng og beitemark legges om til monokulturer, mister svarthalespoven leveområdene sine. Det var derfor kanskje ikke rart at den så seg om etter nye levesteder og kom til Norge for 50 år siden.

På Jæren har jordbruket endret seg på samme måte som i EU-området. Mer intensiv drift

og flere slåtter gjør hekkinga vanskelig for svarthalespoven. Den kommer tidlig, og legger gjerne egg allerede i april. Ungene bruker lang tid på å bli sterke nok til å fly. Fram til de er flygedyktige i slutten av juni skjuler de seg i gresset når de blir redde. Og en slåttmaskin er skremmende. Resultatet er at ungene gjemmer seg så godt de kan, men hakkes til fugleungemos. Foreldrene kan ikke annet enn å pippe fortvilet og se på at årets ungeproduksjon går tapt. Når det skjer flere år på rad, blir det naturlig nok færre svartha-

marker der fuglen hekker før 15. juli. Dette skulle sikre at ungene kunne fly unna når slåttmaskinen kom. Men svarthalespoveungene blir fremdeles drept av slåttmaskinene, fordi de berørte bøndene på Jæren har fått dispensasjon til å slå engene sine før 15. juli.

Før bøndene betyr et hekkende svarthalespovepar på markene tapt inntekt. Fra å kunne slå markene opptil tre ganger, må de nøye seg med én eller to. I tillegg blir slått av dårligere kvalitet. Planter som får vokse lenge blir mer trevlete. Fordi bøndene ikke

I VEIEN: Svarthalespoven fostrer opp ungene sine i bøndenes slåttemark, og betyr tapt inntekt. **FOTO: CHANGHUA COAST CONSERVATION ACTION / FLICKR**

«Det var kanskje ikke rart at svarthalespoven så seg om etter nye levesteder og kom til Norge for 50 år siden»

lespover som kan lage nye små svarthalespoveunger. Til slutt er fuglen borte fra Norge, Europa og verden.

Svarthalespoven ble utnevnt som prioritert art av Kongen i statsråd i 2011. På tross av den ekstra beskyttelsen den har fått, har ikke populasjonen gjort det bedre. Da arten ble prioritert, ble det samtidig forbud mot å slå

kompenseres godt nok for de tapte inntektene er ikke svarthalespoven et trivelig innslag på markene. Den betyr mindre i lønn for hver enkelt bonde, og det øker konflikten.

Forslaget om å avprioritere svarthalespoven føyer seg inn i en rekke av saker der natur og enkeltarter må vike for menneskers aktivitet. Veier prioriteres framfor verdifulle våtmarksom-

råder, beitedyr foran rovdyr og vindkraftanlegg foran viktige naturmangfoldsområder. Dette er bekymringsfullt fordi vi gambler med framtida til generasjoner etter oss når vi ikke tar vare på truede arter og naturområder.

Arter dør hele tiden, og noen dør ut naturlig. Men menneskelige inngrep fører til at arter nå utrykkes 1000 ganger raskere enn normalt. 17 par av en fugleart som ikke etablerte seg i Norge før på 1970-tallet er kanskje ikke så viktig å ta vare på? Arter flytter seg naturlig, og endrer sakte men sikkert utbredelsesområdene sine.

De norske individene av svarthalespoven er del av en europeisk bestand i sterk nedgang. Sammen med Nederland, Tyskland og Danmark har vi et ansvar for å ta vare på denne arten for kommende generasjoner av mennesker. Når arter blir borte, blir naturen mindre robust. En art her og en art der merker vi kanskje ikke så mye til, men plutselig fungerer ikke økosystemene som før fordi mange arter blir borte.

Naturen gir oss rent vann, byggematerialer, medisiner, flomdemping og en rekke andre tjenester. En artsrik natur er framtida for kommende menneskegenerasjoner. I naturmangfoldloven slås det fast at vi har et ansvar for å ta vare på arter og deres genetiske mangfold på lang sikt. Vi har et ansvar for å forvalte naturen slik at våre barn og barnebarn har en framtid.

Når regjeringa nå foreslår å avprioritere svarthalespoven, betyr det i realiteten at fuglen ikke lengre kommer til å pippe på Jæren. I de årene arten har vært prioritert, har bestanden ikke økt. Fuglen har i praksis ikke fått beskyttelse, siden alle bøndene som ønsket det har fått dispensasjon for utsatt slått. Løsninga på dette er ikke å avprioritere arten og se hva som skjer. Regjeringa må isteden være tydelig på hvilke tiltak som må gjennomføres for at arten skal sikres overlevelse. Det må settes av nok midler til kompensasjon til de berørte bøndene. Bare på den måten kan regjeringa vise at den tar naturen, og vår felles framtid, på alvor.

Anna Blix, biolog og rådgiver i Samarbeidsrådet for biologisk mangfold

anna.blix@sabima.no